

Навіть ставши першим директором «Криворіжсталі» у 1934 році, він залишався близьким для робітників. Його можна було зустріти скрізь: і в цеху, і на новобудовах міста.

Сім'я Якова Весніка до 1932 року залишалася у Москві, де жила рідня дружини. Дружина, колишня фронтова медсестра, чешка Женя Мемечек, потім стала оперною співачкою Євгенією Веснік, готувалась теж приносити користь будові – вивчала зоотехнію, згадувала порядки на птахофермах, де стажувалась в Європі.

Та, очевидно, саме така людина, з такою життєвою позицією і була шкідлива для сталінського режиму. У 1936 році Я.І.Веснік був звинувачений у підтримці троцькістів. Незважаючи на те, що під його керівництвом за рекордно короткі строки було збудовано перші доменні печі (у серпні 1934 року ДП-1 «Комсомолка», а у травні 1935 ДП-2) його було заарештовано. Завдяки втручання С. Орджонікідзе звинувачення були зняті. Знову невтомний директор повернувся на робоче місце. Та восени 1937 року – нові звинувачення, арешт, суд. Каральна машина працювала швидко й невтомно. І вже 17 листопада 1937 року директор «Криворіжсталі» був розстріляний⁵. За що? Відповідь можна знайти у словах українського поета М. Драй-Хмари, репресованого у цей же час. На запитання дружини: «Чому тебе забрали?» – він відповів: «Тому, що я український інтелігент.»⁶

Якова Ілліча Весніка можна вважати справжнім інтелігентом, бо йому притаманні, усі риси, які є визначальними для інтелігента: висока освіченість та моральна чистота; культура; бажання зробити щось корисне для людей; почуття обов'язку й відповідальності перед Батьківщиною.

Феномен української інтелігенції ще потребує подальшого вивчення, бо на кожному етапі суспільного розвитку перед інтелігенцією постають інші завдання. У 30-х роках ХХ ст. стояли завдання вистояти в умовах жорстокого тоталітарного режиму й при цьому залишитись порядною людиною, яка не заплямувала свою совість вчинками, несумісними з поняттям «інтелігентність». Саме такою людиною в нашій пам'яті, в наших серцях залишиться Яків Ілліч Веснік – будівник і перший директор металургійного гіганта «Криворіжсталь».

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Філософський словник соціальних термінів. – Харків, 2005. – С. 337-339; 2. Капица В.Ф. Интеллигенция на рубеже ХХ века // Суспільне життя Криворіжжя на межі тисячоліть: Матеріали І Криворізької науково-практичної конференції. – Кривий Ріг, 2000. – С. 6-17; 3. Грамши А. Современный государь. Тюремные тетради // Избранные произведения: В 3 т. – Т. 3. – С. 110-114; 4. Воронова Т. Знавец і мрійник / Червоний гірник. – 2004. – № 119. – С. 3; 5. Енциклопедія Криворіжжя: 230-ти річчю з дня заснування Кривого Рогу присвячується. – У 2-х т. / Упорядник В.П.Бухтіяров. – Кривий Ріг, 2005. – Т. 1. – С. 180; 6. Белебега І.О. Українська еліта. – Харків, 1999. – С. 248. 7. Бичко А.К. Українська інтелігенція. Специфіка становлення та розвитку // Актуальні проблеми духовності: Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кривий Ріг, 1995. – Вип. 1. – С. 47-51; 8. Литвиненко О. Соціальна пам'ять та інтелігенція // Людина і політика. – 2000. – № 3. – С. 10-13; 9. Таранов І.Е. О судьбах интеллигенции в Украине // Наука та наукознавство. – 1999. – № 2. – С. 18-24; 10. Ушакин С.А. Интеллигентность сквозь призму интересов // Полис. – 1998. – № 4. – С. 33-37.

В.А. Нестеренко

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ПОДІЛЛЯ У СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ (1920–ТІ РР.)

Період політики «українізації» в УСРР – один найважливіших в історії українського модерного націотворення. Саме в цей час, незважаючи на авторитарний політичний режим, було закладено основи української етнічної нації, плідно розвивалась українська наука, освіта і культура. Велику роль у цьому процесі поряд із дослідниками центральних науково-дослідних установ та викладачами навчальних закладів відігравали науковці регіональних центрів. У даній статті йтиметься про наукову й науково-популяризаторську діяльність членів Кам'янець-Подільської науково-дослідної кафедри (НДК) у царині української мови та літератури. Протягом своєї історії вона кілька разів змінювала свою назву. Спочатку називалась НДК історії та економіки Поділля, потім - природи, сільського господарства, культури Поділля¹.

Це питання частково вже поставало предметом вивчення для вітчизняних істориків та краєзнавців. Загальні питання діяльності української інтелігенції у 1920-ті рр. проаналізовано в працях Даниленка В.М., Касьянова Г.В. та інших дослідників². Перша праця про наукову роботу Кам'янець-Подільської НДК належить відомому діячу Українських національно-визвольних змагань,

лідеру невеликої Української народної партії Миколі Баєру, який з 1922 р. до 1927 р. був ректором Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (СГІ)³. У його праці є коротка історія кафедри, тут детально розповідається про діяльність її секцій. Проте автор головну увагу приділив висвітленню праці природничих та аграрних секцій НДК, зовсім мало написав про наукові студії членів секції культури та її підсекцій.

Оскільки більшість членів Кам'янець-Подільської НДК було репресовано в середині 1930-х рр. на деякий час матеріали про її діяльність зникають із наукових збірників, тез краєзнавчих конференцій. І тільки з початку 1990-х рр. історики та краєзнавці знову починають активно досліджувати цю тему. Зокрема, побіжно про діяльність НДК згадується в монографіях та статтях Баженова Л.В., Прокопчука В.С., Савчука В.О.⁴

Не залишилась поза увагою дослідників і наукова діяльність окремих членів Кам'янець-Подільської НДК. Зокрема, про життя і творчий шлях фундатора кафедри історика Є. Сташевського йдеться в розвідці Ю. Данилюка⁵. Про діяльність та долю активних членів НДК В. Гериновича, Ю. Філя розповідається у спільній науковій розвідці О. Завальнюка і А. Трембіцького, у дослідженнях В. Мацька, В. Острового, Є. Назаренка та інших дослідників⁶. Частково цієї теми торкнувся у кількох своїх наукових та науково-популярних публікаціях і автор цієї статті⁷.

Незважаючи на це, слід визнати, що в українській історичній науці поки що немає праці, де б всебічно висвітлювалась та аналізувалась діяльність Кам'янець-Подільської НДК у справі формування національної свідомості українців Поділля. Дослідники головну увагу приділяли аналізу природничо-практичної, археологічної, геологічної, аграрної діяльності членів товариства, в той час як на цей аспект проблеми звертали меншу увагу. У статті розкриваються такі завдання: коротко висвітлюється історія Кам'янець-Подільської НДК, розповідається про дослідження членів кафедри в галузі українського літературознавства та мовознавства. При цьому ми виходимо із тієї тези, що, на думку більшості етносоціологів, літературна мова є важливим елементом нації, тому праці мовознавців, літературознавців мали важливе значення для піднесення національної свідомості подільських українців.

Науково-дослідні кафедри в Радянській Україні були створені згідно з постановою РНК України від 25 грудня 1921 р. «Про утворення науково-дослідних кафедр і забезпечення працівників науково-дослідних кафедр». Вони організовувались «з метою розвитку на Україні науково-дослідної діяльності найбільш видатних в кожній галузі дослідників, а також приготування під їхнім керівництвом молодих вчених до наукової праці та педагогічної діяльності»⁸.

Кам'янець-Подільська НДК історії та економіки Поділля була утворена при місцевому Інституті народної освіти (ІНО) в 1922 р. з ініціативи відомого історика Є. Сташевського. Спочатку до неї увійшло тільки чотири визначних українських історики: П. Клепатський, П. Клименко, Ю. Сіцинський, Є. Сташевський (керівник НДК). Склад кафедри свідчив про те, що вона на першому етапі своєї діяльності мала історично-археологічну спрямованість. На жаль, в такому складі вона працювала недовго. У березні 1923 р. Є. Сташевський залишив Кам'янець-Подільський, від праці в НДК відійшли П. Клепатський та Ю. Сіцинський. Керівництво НДК перейшло до П. Клименка, який формально керував роботою кафедри до початку 1925 р.⁹

При утворенні науково-дослідної кафедри в невеликому 30-тисячному місті брались до уваги такі мотиви. Поділля являло собою окремий історичний та економічний регіон України зі своїми специфічними продуктивними силами та історичним минулим, було малодослідженим і віддаленим від головних наукових центрів Радянської України: Києва, Харкова, Одеси. Було також враховано те, що Поділля межувало із Польщею та Румунією, де проживало чимало українців, для яких прикордонний Кам'янець-Подільський повинен був стати на думку керівництва міського ІНО осередком поширення «технологічної освіти в напрямку радянського будівництва»¹⁰.

Протягом 1923-1925 рр. кількісний склад НДК історії та економіки Поділля збільшився. Наприкінці 1923 р. в ній працювало 29 осіб і серед них багато науковців, які були активними учасниками Української національно-демократичної революції 1917-1920 рр. і чимало зробили для відродження української національної свідомості. Серед аспірантів НДК, які проходили наукову підготовку зі спеціальності «Історія» ми бачимо відомого українського поета В. Свідзінського, М. Карачківського (у майбутньому - аспіранта науково-дослідної кафедри історії України в Києві), відомого подільського дослідника, колишнього професора Кам'янець-Подільського державного університету П. Неселовського, визначного українського бібліографа М. Ясніського та інших. Велика увага в НДК приділялась дослідженням в галузі української літератури й мови. Так, аспірантами НДК зі спеціальності «Історія української літератури» в 1923-1924 рр. були В. Герасименко, Ю. Філь, зі

спеціальності «Українська мова» – В. Зборовець, Ф. Шумлянський¹¹. Останній раніше багато зробив для унормування української літературної мови, упорядкував разом з С. Іваницьким (одним із керівників Подільської «Просвіти» на початку ХХ ст.) «Російсько-український словник» (Вінниця, 1918р.) Крім того, Ф. Шумлянський підготував до друку «Найголовніші правила українського правопису»¹².

У січні 1926 р. всіх членів науково-дослідної кафедри налічувалось 17: 3 дійсних наукових співробітники, 4 - наукових співробітники, 10 - аспірантів¹³.

Вся практична робота НДК історії та економіки Поділля здійснювалась в двох секціях (культури та сільського господарства). Першою із них керував лінгвіст, професор І. Любарський. Вона мала підсекції історії та археології, лінгвістики, літератури, мистецтвознавства й педагогіки. НДК займалась як науковою, так і науково-популярною діяльністю серед населення. З науково-дослідного напрямку слід відзначити наукові праці В. Герасименка та Ю. Філя з історії української літератури, монографію І. Любарського «До словотворного питання». НДК мала ще кілька наукових робіт Ю. Філя, В. Зборовця, П. Неселовського, І. Любарського, що були готові до друку, але видати їх не вдалось через брак коштів¹⁴.

Більш важливою була, на наш погляд, науково-популяризаторська робота співробітників НДК, адже вона охоплювала широкі верстви міського та сільського населення прикордонних округів Поділля (Кам'янець-Подільського й Проскурівського) і тим самим сприяла піднесенню національної свідомості селян. Про це свідчать назви тих лекцій, які були підготовлені членами НДК і читались ними у сільбудах: Ф. Шумлянського «Правила українського правопису», В. Зборовця «Сучасне значення української мови», «Де й як говорять українці», «Село в творах українських письменників» тощо.¹⁵ Завдяки цим лекціям та науково-популярним доповідям селяни почали ідентифікувати себе з українським етносом, чітко відокремлювати себе від росіян.

На перешкоді плідній діяльності НДК було те, що довгий час не вирішувалось питання з керівником кафедри. У липні 1923 р., після того як професор П.Клименко переїхав на роботу до Києва, НДК на деякий час залишилась без завідувача. Президія Наукового комітету НКО УСРР не вважала за можливе затвердити хоча б тимчасово на посаду керівника НДК заступника П. Клименка професора І. Любарського¹⁶. Таке рішення офіційно пояснювалось тим, що філолог І. Любарський ніякого відношення по своїй спеціальності до кафедри немає. На наш погляд, не останню роль у цій відмові відіграло те, що І. Любарський був активним провідником українізації церковного життя на Поділлі у 1919-1920 рр. і мав тісні наукові контакти з І. Огієнком, В. Бідновим та іншими чільними діячами УНР.

Наприкінці 1924 р. Науковий комітет НКО УСРР було реорганізовано в «Управління науковими установами на Україні» (скорочено Укрнаука), керівником якої з 1924 р. по 1929 р. був відомий український історик-марксист М. Яворський¹⁷. 7 січня 1925 р. нарада Укрнауки розглянула питання про НДК у Кам'янці-Подільському і прийняла рішення звільнити П. Клименка з посади керівника НДК історії та економіки Поділля і зарахувати його до складу керівників кафедр академіка М. Грушевського. Тимчасовим керманічем НДК у Кам'янці-Подільському став професор І. Любарський¹⁸.

Про І.Любарського мало відомо широкому загалу дослідників, тому коротко висвітимо його життєвий та творчий шлях. Він народився 15 жовтня 1893 р. в слободі Сенькові Куп'янського повіту Харківської губернії в селянській сім'ї. Закінчив Харківську духовну семінарію, а в 1914 р. був прийнятий до Київської Духовної академії. Після закінчення навчання був залишений професорським стипендіатом на кафедрі грецької мови. З 1919 р. викладав давні мови в Кам'янець-Подільському державному університеті, написав кілька підручників для студентів з грецької та латинської мов. З 1921 р. викладав різні лінгвістичні дисципліни в Інституті народної освіти (ІНО). Активно працював в НДК, був науковим керівником В.Герасименка (пізніше викладача Одеського ІНО), В.Зборовця (згодом працював у Харкові) та Ф.Шумлянського, який потім викладав в Херсонському ІНО¹⁹. Кожен із його учнів багато зробив для відродження української мови та літератури.

Діяльність НДК історії та економіки Поділля знаходилась під пильним наглядом місцевого керівництва, яке насторожено спостерігало за історичними та лінгвістичними дослідженнями її членів. Цей тиск знайшов своє вираження на шпальтах тодішніх періодичних видань. Так, 15 серпня 1925 р. у друкованому органі Кам'янець-Подільського ОПК та ОВК «Червоний кордон» було вміщено гнівний допис його головного редактора, письменника С.Божка, в якому зокрема говорилось про те, що «наукової роботи в Кам'янці як кіт наплакав». Автор наполягав на тому, що

головною хвилюючою організацією наукової роботи в місті була відсутність вчених-марксистів²⁰. Не подобалась автору допису й переважно гуманітарна спрямованість роботи НДК.

Про негативне ставлення до діяльності НДК з боку місцевої влади йдеться мова і у таємному звіті Кам'янець-Подільського відділу ДПУ, у якому, зокрема, говорилося, що в НДК групується «нерадянська група», яка організовано веде свою роботу серед студентів. Місцевим комуністам було наказано відвідувати збори кафедри і реагувати на «різного роду виступи негативного впливу»²¹.

Врешті-решт у січні 1927 р. президія Укрнауки затвердила реорганізацію науково-дослідної кафедри в Кам'янці-Подільському. Вона отримала нову назву: НДК природи, сільського господарства, культури Поділля²². Кафедра перейшла у підпорядкування від ІНО до Кам'янець-Подільського СГІ. Змінились її завдання та мета діяльності. Якщо на першому етапі її діяльності головне місце приділялось гуманітарним наукам, то тепер – природничим і прикладним.

Нова НДК мала кілька секцій, в тому числі і секцію культури, керівником якої залишився І.Любарський. Багатьох науковців як ІНО, так і СГІ, не влаштувало те, що у складі НДК працювали дослідники різних галузей, які не мали між собою нічого спільного. Вони наполягали на створенні двох окремих кафедр при ІНО та при СГІ, але це питання навіть не розглядалось Укрнаукою²³.

На початку 1927 р. нарешті було вирішено питання про призначення постійного керівника НДК. Ним став визначний діяч УГА (пізніше ЧУГА), колишній ректор Вінницького ІНО Ф.Кондрацький. Він був єдиним членом КП(б)У серед усіх співробітників кафедри. На посаді керівника НДК природи, сільського господарства, культури Поділля він залишився до її ліквідації у травні 1930 р.

Гуманітарні та соціально-економічні дослідження у другій половині 1920-х рр. продовжували здійснювати передусім члени секції культури НДК, яка складалась з кількох підсекцій: мови, літератури, загальної економіки, виховання, історії та археології²⁴. Найбільш плідно працювали члени підсекції української мови та літератури. І. Любарський разом з науковими співробітниками та аспірантами плідно вивчав особливості фонетики, морфології, лексики українських діалектів подільського регіону, почав складати діалектологічний атлас Поділля. Вивчались також питання про вплив громадянської війни та революції на розвиток мови подолян, запозичення румунських та польських слів місцевими мешканцями тощо²⁵. Досліджувалась також науково-педагогічна проблема про відповідність тодішнього українського правопису та підручників з української мови повсякденному мовленню українців Поділля. Члени секції подавали свої пропозиції до центральних науково-дослідних установ і висловлювали свої побажання.

Члени підсекції літератури О.Кільчевський (у минулому активний діяч «Просвіти» у Чернігові та Воронежі) та Ю. Філь досліджували соціологічні мотиви у творах С. Руданського, М.Коцюбинського та інших письменників Поділля, народні пісні подолян. Час від часу у наукових виданнях та часописах вони публікували огляди творів місцевих літераторів. Крім того, займались упорядкуванням хрестоматій з української літератури для вищих і початкових навчальних закладів²⁶.

О. Кільчевський, І. Любарський, Ю. Філь та аспіранти НДК продовжували проводити широку просвітницьку роботу серед населення. Вони читали лекції з української мови і літератури для співробітників радянських, державних установ і закладів, на курсах підвищення кваліфікації, що були організовані для вчителів Поділля. Так, в 1927-1928 рр. О. Кільчевський прочитав цикл лекцій для працівників Кам'янець-Подільського ОПК на теми «Характерні ознаки української мови», «Розвиток усної і письмової мови» та інші²⁷.

У 1929 р. накладом одна тисяча примірників вийшов друком перший (і, як потім виявилось, останній) том «Записок Кам'янець-Подільської науково-дослідної кафедри»²⁸. У ньому поряд із роботами із природничих дисциплін було вміщено статті членів секції культури НДК: Ю. Філя «До питання про перебування М. Коцюбинського під доглядом поліції», І. Любарського «Іван Манжура та його язик».

Однак в середині цього року в зв'язку з початком репресій проти української науково-освітньої інтелігенції НДК природи, сільського господарства, культури Поділля при Кам'янець-Подільському СГІ фактично припинила свої наукові дослідження. Один із найактивніших членів НДК Ю.Філь був заарештований у сфальсифікованій справі «Спілки визволення України». Весною 1930 р. відбулась чергова реорганізація науково-дослідних та вищих навчальних закладів УСРР, згідно з якою всі науково-дослідні кафедри республіки були скасовані.

Отже, в історії Кам'янець-Подільської науково-дослідної кафедри чітко простежується два основних етапи. У перший період своєї діяльності (1922-1926 р.) вона мала переважно гуманітарну спрямованість і об'єднувала навколо себе передусім істориків, філологів, літературознавців. Вони

багато зробили для унормування української літературної мови, публікували науково-популярні статті в місцевих часописах, виступали в сельбуддах, інших культурно-освітніх установах, тим самим сприяючи піднесенню національної свідомості подільських українців.

На другому етапі своєї діяльності НДК діяла при місцевому СГІ і мала переважно природничо-виробничу спрямованість. Незважаючи на це, члени секції культури О. Кільчевський, І. Любарський, Ю.Філь продовжували свої дослідження в галузі української мови, літератури, займалися удосконаленням шкільних підручників та посібників, були лекторами на курсах українознавства, що були організовані для службовців радянських, державних установ. Однак в умовах утвердження в УСРР тоталітарного політичного режиму робота НДК була згорнута, а більшість її членів було репресовано у справі так званої «Української військової організації» (УВО).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX –XX ст.– Кам'янець- Подільський, 1993. – С. 47; 2. Даниленко В.М. До витоків політики «українізації»// Україна ХХ ст.: Культура, ідеологія: Збірник статей. – К., 1993. –Випуск 1. – С.53-67; Касьянов Г.В. Українська інтелігенція 1920-х-30-х років: соціальний портрет та історична доля. – К, 1992. – 176 с; 3. Баєр М.М. Науково-дослідна кафедра природи, сільського господарства і культури Поділля при Кам'янець-Подільському сільгоспінституті// Записки Сільськогосподарського Інституту в Кам'янці на Поділлі.-1927. – Кн. 4. 4. Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX – XX ст. – Кам'янець-Подільський, 1993. – 480 с; Прокопчук В.С. Під егідою Українського комітету краєзнавства. – Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2004.-312 с; Савчук В.О. Науково-краєзнавче вивчення Поділля у 20-х рр. ХХ століття// Освіта, наука і культура на Поділлі. – Збірник наукових праць. –Том 2. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 50-53 та інші праці; 5. Данилюк Ю.З. Є.Д. Шашевський та його роль в дослідженні проблем історії України//Тези респ. наук. конф. «Дунаївці: їх роль і місце в історії Поділля».- Дунаївці, 1993. –С. 91-93; 6. О.М. Завальнюк, А.М Трембіцький. До біографії, наукових зв'язків та здобутків Ю.Філя// Освіта, наука і культура на Поділлі. – Збірник наукових праць. - Том. 4. – Кам'янець-Подільський, 2004. - С. 151-158; Мацько В. Політичні репресії на Хмельниччині: червона жара// Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937-1997). Матеріали Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. - Хмельницький: Доля, 1997. - С. 263-276; Назаренко Є.Д. Про Кам'янецький філіал СВУ// Творці історії краю. Частина 1. Матеріали Міжн. наук.практ. конфер. – Хмельницький: Поділля, 1994. – С.394-396; Островий В.М. В.О. Геринович: хроніка життя та діяльності (1883-1949 рр.)// Освіта, наука і культура на Поділлі. – Збірник наукових праць. –Том 5. – Кам'янець-Подільський, 2005. - С.161-176; 7. Нестеренко В.А. Іван Любарський - видатний мовознавець Поділля//Подільянин. -1994. – 9 грудня; Його ж. Українізація на Поділлі у 20-30-х роках ХХ сторіччя. Основні напрями,наслідки, недоліки та особливості. – Кам'янець- Подільський: Абетка, 2003.- 65 с; Його ж. О.І.Кільчевський – активний діяч українського просвітницького руху на Поділлі// Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Том 6. Матеріали другого круглого столу. – Кам'янець-Подільський, 2006. – С.146-154 та інші праці; 8. Вісті ВУЦВК. - 1922. - 5 січня; 9. Державний архів Хмельницької області (далі – ДАХО). – Ф.302. – Оп.1. – Спр. 953. – Арк. 1; 10. ДАХО. – Ф. 302. - Оп.1. – Спр. 420. – Арк.2; 11. Там само; 12. ДАХО. - Ф.1421. –Оп.1. – Спр. 1. –Арк. 19; 13. ДАХО. - Ф.302. – Оп.1. – Спр. 953. – Арк. 1; 14. Там само. – Арк.2; 15. ДАХО. - Ф. 302. – Оп.1. – Спр. 420. - Арк. 12; 16. ДАХО. – Ф. 302. – Оп.1. – Спр. 420. - Арк.13; 17. Рубльов О.С. Лідер «Істориків-марксистів» України (М.І. Яворський)// Репресоване краєзнавство. – К.: Рідний край, 1991. – С. 296; 18. ДАХО. - Ф.302. – Оп.2 – Спр. 260. – Арк.1; 19. ДАХО. - Ф.302. – Оп.2 – Спр. 260. – Арк. 1, 32, 57, 82-83; Нестеренко В.А. Іван Любарський - видатний мовознавець Поділля// Подільянин. - 1994. – 9 грудня; 20. Божко С. Наука та мистецтво. Ще раз про «дискусії» та «наукову роботу» в Кам'янці// Червоний кордон. – 1925. – 15 серпня; 21. ДАХО. - Ф.п.3. – Оп.1. – Спр. 156. - Арк. 33; 22. ДАХО. - Ф.302. –Оп.1 – Спр. 980. - Арк. 63; 23. ДАХО. - Ф.302. –Оп.1 – Спр. 980. - Арк. 24; 24. ДАХО. - Ф.302. – Оп.1. – Спр. 979. – Арк.5; 25. ДАХО. - Ф.302. – Оп.1. – Спр. 979. - Арк.5; 26. ДАХО. - Ф.302. – Оп.1. – Спр. 979. - Арк.6; 27. ДАХО. - Ф.р. 302. – Оп.2. – Спр. 202. –Арк.11; 28. Записки Кам'янець-Подільської науково-дослідної кафедри. –Полтава. – 1929. – Том. 1.

С.В. Остапенко

ПОСТАТЬ М.О. МАКСИМЕЙКА В ІСТОРИКО-НАУКОВОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Серед істориків права, які зробили значний внесок у розвиток історико-правової науки, почесне місце займає Микола Олексійович Максимейко – український правознавець, доктор історії права, професор, чл.-кор. ВУАН/АН УРСР. Народився М.О.Максимейко 5(17) червня 1870 р. у селі Волошнівка Роменського району Сумської області. Батько - Олексій Лазарович Максимейко, мати – Євгенія Іванівна Косаренко, були простими селянами. Навчався в с.Волошнівка (Карпилівка) в школі приходській земській з 1878 р. до 1880 р. потім – у Прилуках, у прогімназії, де закінчив перші чотири класи. Переїздить до Києва, де навчається в колегії Павла Галагана і закінчує 5-8 класи. Колегія